

דף כו.

עין משפט א.

או"ח סימן ע סעיף ג

ג. בזמן הזה הכונס את הבתולה קורא קריאת שמע^א שגם שאר בני אדם אינם מכוונים כראוי.

הגה: ועיין בסי' צ"ט אם שיכור קורא ק"ש.

עין משפט ב.

או"ח סימן לח סעיף ה

ח. כותבי תפילין ומזוזות^ב הם והסוחרים בהם וכל העוסקים במלאכת שמים פטורים מהנחת תפילין כל היום חוץ משעת ק"ש ותפלה.

הגה: ואם היו צריכים לעשות מלאכתן בשעת ק"ש ותפלה פטורים מק"ש ותפלה ותפילין דכל העוסק במצוה פטור מהמצוה^ע אחרת, אם הוא צריך לטרוח אחר האחרת^פ אבל אם יכול לעשות שתיהן כאחת בלא טורח עושה שתיהן.

עין משפט ג.

או"ח סימן תרמ סעיף ח

ח. הולכי דרכים ביום, פטורים מן הסוכה ביום, ובלילה הם חייבים, ואם הולכים בלילה פטורים בלילה וחייבים ביום.

הגה: ודוקא שיכולים למצא סוכה אבל בלאו הכי הולכים כדרכם ופטורים ביום ובלילה^צ.

ג. ואם אינו קורא נראה כיוהרא, וכן חייב בתפלה ותפילין.

ד. ודוקא אם עוסקים כדי למכור אותם למי שצריך עכשיו תפילין אבל כדי להסתחר אינם פטורים.

ע. ואיירי שכבר התחיל לכתוב קודם שהגיע זמן ק"ש ותפלה, אבל משהגיע זמן ק"ש אסור להתחיל כמ"ש בסי' ע"ב סעיף ה', מ"א ס"ק י'.

פ. אבל לדעת מר"ן בכל גוונא חייב בשעת ק"ש ותפלה להניחם, כה"ח אות כ"ח.

צ. מ"מ אם יכולים למצוא סוכה בלי טורח חייבים. מ"ב אות מ'.

הגה: ההולכים לכפרים לתבוע חובותיהם **ק** ואין להם סוכה באותן כפרים, יחמירו על עצמן ויחזרו לבתיהם בכל לילה לאכול בסוכה אף שיש להקל המחמיר תבא עליו ברכה.

עין משפט ד. **או"ח סימן תרמ סעיף ט**

ט. שומרי העיר ביום, פטורים ביום וחייבים בלילה, ושומרי העיר בלילה, פטורים בלילה וחייבים ביום.

עין משפט הו. **או"ח סימן תרמ סעיף י**

י. שומרי גנות ופרדסים פטורים בין ביום בין בלילה שאם ידע הגנב שהשומר יושב בסוכה יגנוב ממקום אחר, אבל שומר כרי של תבואה שיכול לשמור במקום אחד חייב בסוכה בין ביום בין בלילה.

עין משפט ז.ז. **או"ח סימן תרמ סעיף ג**

ג. חולים ומשמשיהן פטורים **ר** מן הסוכה ואפי' אין בו סכנה אלא חש בראשו **ש** או חש בעיניו.

וי"א שאין המשמשיין פטורים **ח** אלא בזמן שהחולה צריך להם.

ק. והיינו שהולכים מכפר לכפר אבל אם מתעכבים בכפר אחד יומיים או ג' ימים חייבים בסוכה שם בכפר. מ"ב אות מ"ה.

ר. ממשנה סוכה כ"ה, דלא חייבה תורה לישוב בסוכה אלא כדרך שאדם דר בביתו וע"כ החולים ומשמשיהם והמצטערים פטורים שכן דרכם להתבודד במקום מיוחד להם. מ"ב אות ו'.

ומשמשיהן פטורים משום דהעוסק במצוה פטור מהמצוה. לבוש, ואפי' בלילה הראשונה פטור הגם שמצטער עצמו חייב לאכול כזית בלילה ראשונה. כה"ח אות ט"ז.

ש. דשמא תזיק לו טרחת ישיבתו בסוכה, והתורה אמרה וחי בהם.

ת. כ"כ הב"י בשם הכלבו, ואפשר בחולה שיש בו סכנה אף בשעה שאינו צריך להם פטורים. מ"ב אות י"א.

עין משפט ט.

או"ח סימן תרמ פעיף ד

ה. ד. מצטער פטור מן הסוכה א.

הגה: אבל בלילה הראשונה אפי' מצטער חייב לאכול שם כזית ב.

ה. ה. איזהו מצטער זה שאינו יכול לישון ג או לאכול בסוכה מפני הרוח, או משום הזכוכים והפרעושים ד וכיוצא בזה, או מפני הריח, ודוקא שבא לו הצער במקרה אחר שעשה שם הסוכה, אבל אין לו לעשות סוכתו במקום הרוח או הריח ולומר מצטער אני.

הגה: ואם עשה מתחלה סוכתו במקום שמצטער באכילה או בשינה, או שמתירא מגנבים כשהוא בסוכה הרי זה אינו יוצא באותה סוכה כלל אפי' בדברים שאינו מצטער בהם ה, דלא הוי כעין דירה.

הגה: מי שכבו לו הנרות בסוכה בשבת, ויש לו נר בביתו מותר לצאת מהסוכה כדי לאכול בביתו במקום הנר י, וא"צ לילך לסוכת חבירו ז שיש בה נר

א. דעת רוב הפוסקים שפטור גם מאכילה, אבל דעת רבינו פרץ פטור רק משינה אבל באכילה חייב. כה"ח אות כ"א.

ובמצטער שפטור רק הוא ולא משמשיו דלאו עוסקים במצוה הם. לבוש. ב. משום דהוקש ט"ו ט"ו מחג המצות. כה"ח אות כ"ד. והרמ"א לשיטתו בסי' תרל"ט סעיף ה' שכתב שם להחמיר בירדו גשמים לענין לילה ראשונה. מ"ב אות ט"ו. ונראה דעת מר"ן השו"ע לפטור גם בלילה ראשונה בכל אופן. שם אות כ"ה.

וגם לדעת הרמ"א חולה פטור מכזית בלילה ראשונה. שערי תשובה אות ה'. ג. ואם ריח או הרוח מפריעים לו רק לשינה חייב באוכל בסוכה. מ"ב אות ט"ז.

ד. ויש יתושים מוטב שישן בכילה אפי' שיש לה גג וגבוה עשרה מלישון מחוץ לסוכה. כה"ח אות כ"ח.

ה. וי"א דאם אינו יושן בסוכה מפני הצינה יוצא ידי חובתו באכילה. שערי תשובה אות ה'.

מ"מ במקומות הקרים מבואר בסי' תרל"ט סעיף ב' דפטור משינה ומ"מ חייב אכילה. ויש למחות ביד העושים סוכתם ברחובות שא"א לישון בהם מחמת פחד מהגנבים. כ"כ הלבוש. ואם הוא מתיירא רק על כלי תשמישו ולא על נפשו יכול להכניסם בלילה ויוצא ידי חובתו בסוכה זו. מ"ב אות י"ט.

ו. דצער לו לאכול בלא נר, וא"צ לילך לסוכת חבירו שיש בה נר, דאין ערב לו לאדם אכילתו אלא בשלו. מ"מ אם אפשר לו לבא לסוכת חבירו בלא טורח גדול ולאכול שם אין להקל בדבר. מתה"ד סי' צ"ג.

ז. מ"מ בלילה הראשונה חייב ללכת לסוכת חבירו דלא גרע ממצטער שחייב לאכול כזית בסוכה. כ"כ הא"ר אות ט'. מ"ב אות כ"ב. ולפי דעת מר"ן השו"ע פטור. עיין בכה"ח אות כ"ה.

אם יש טורח גדול בזה.

הגה: אם בא הרוח לכבות הנרות בסוכה מותר לפרוס סדין או בגד מן הצד, אבל לא מתחת לסכך ^ה.

הגה: מי שלא יכול לישון בסוכה כיון שצר לו בפישוט ידים ורגלים לא נקרא מצטער ^ט, וחייב לישון אע"ג שצריך לכפוף ידיו ורגליו.

הגה: לא יכול לומר אדם מצטער אני אלא בדבר שדרך בני אדם להצטער בו ^י.

הגה: אין המצטער פטור אלא אם ינצל עצמו מן הצער מחוץ לסוכה, אבל בלאו הכי חייב לישוב בסוכה אע"ג שמצטער.

עין משפט י.כ.ל. או"ח סימן תרל"ט סעיף ב

ג. אוכלים ושותים וישנים בסוכה כל שבעה ואין ישנים אפי' שינת

גם מי שאין לו מקום בחצירו לבנות סוכה, צריך למצוא לו מקום לבנות סוכה ולא כהמשתבשים שסוברים שאינם מחוייבים לבנות להם סוכה במקום אחר שאין שם דירתו, כ"כ בהגהות ח"ס. וב"מ בשער הציון אות ל'.

ה. שאז יבטל הסכך. ט"ז ס"ק ד'. ובמקום דלא אפשר בענין אחר מוטב לפרוס סדין מתחת לסכך משיאכל מחוץ לסוכה. כה"ח אות ט"ל.

ו. והטעם שנראה לכל שמתכוון להגן, ומצד אוהל ביו"ט או שבת אין כאן כיון שאין חלל בין הסדין לסוכה כמ"ש בסי' שט"ו סעיף ב'. מ"א ס"ק ח'. ובא"א כתב דאין איסור אהל רק אם יש ג' טפחים חלל בין הסכך לסדין. וכ"כ המ"ב אות כ"ה. וי"א דכל שיש אויר טפח מקרי אהל. כה"ח אות מ"א.

ט. וראייה לזה משיעור סוכה ז' טפחים על ז' טפחים שאינו יכול לישון שם אלא בכפיפת גופו ואבריו.

אבל ה"ט"ז בס"ק ה' תמה על דברי תה"ד והרמ"א דודאי צער גדול לישון כל הלילה במקום צר, וכתב לחלק דאם עשה סוכה מעיקרא כך ודאי חייב, אבל אם נולד לו מצב חדש שלא יכול לישון בפישוט ידים הוי מצטער ופטור. והכל לפי מה שהוא האדם. כה"ח אות מ"ב.

י. דאמרינן בטלה דעתו אצל כל אדם. מ"ב אות כ"ח. אם לא שהוא מאניני הדעת שמצטערים בזה. מ"ב אות כ"ט.

עראי כ מחוץ לסוכה, אבל מותר לאכול אכילת עראי ל חוץ לסוכה, ואכילת עראי היינו כביצה מ מפת. וכן מותר לשתות מים ויין ולאכול פירות י חוץ לסוכה.

ומי שמחמיר ואינו שותה אפי' מים ם מחוץ לסוכה הרי זה משובח.

ב. ד. תבשיל העשוי מחמשת מיני דגן אם קובע עליו ע נחשב לקבע וצריך סוכה.

הגה: מה שנוהגים היום להקל בשינה משום צינה שיש צער לישון במקומות הקרים.

ועוד במקום שאין יכול לישון עם אשתו כדרך שהוא דר כל השנה ואין

כ. בגמ' סוכה כ"ו ע"א אמר רבא אין קבע לשינה שפעמים שהוא מנמנם קצת ודי לו בכך והוי שינתו. ט"ז ס"ק ה'.

ויש אומרים ששינת עראי שיעורה מהלך מאה אמה, ופחות מזה לא הוי אפי' שינת עראי. מ"ב אות י"א.

מי שנאנס וישן מחוץ לסוכה מיד כשיתעורר ילך לסוכה. מ"ב שם.

ל. ואפי' ת"ח, ולא הוי כאינו מדקדק במצות, שגם בביתו מצוי שאדם אוכל עראי מחוץ לביתו. כ"כ הר"ן וריטב"א. וה"ה שמותר לטעום התבשיל אפי' כמה פעמים. מ"ב אות

י"ב. ומ"מ אחר שקבע סעודתו אסור לו לאכול גם בעראי מחוץ לסוכה.

מ. וכל הגאונים כתבו שגם ביצה הוי בכלל ההיתר ולא כגירסת רש"י דרק בפחות מביצה מותר. ושיעור כביצה שכן דרך אדם לטעום מלא פיו דרך עראי ובית הבליעה מחזיק כביצה. לבוש.

ו. ופת הבאה בכסנין לדעת החולקים על הרמב"ם אפי' אכל יותר מכביצה הוי אכילת עראי עד שיקבע סעודתו עליהם, ולדעת הרמב"ם פת בכיסנין דינה כפת ואסור ביותר מכביצה מחוץ לסוכה, ולדעת החיד"א לא יברך לישב אלא על פת ממש ביותר מכביצה או אם קבע סעודתו על מזונות דהיינו שיעור ג' ביצים. כה"ח אות ל"ג.

ז. ואפי' קבע עליהם מותר, ומהר"ם מרוטנבורג היה מחמיר אפי' בפירות ו. שלא לאכלם מחוץ לסוכה והיינו לקבוע עצמו לאכילתם אבל בעראי אין מי שאוסר. כ"כ הרא"ש בפ"ב דסוכה.

ז. ולפי מהר"ם מרוטנבורג ה"ה בקבע עצמו על היין אסור מחוץ לסוכה, כ"כ הב"י לפי דבריו. ו. ולענין הלכה אין לנו אלא דברי מר"ן השו"ע והרמ"א דיין ופירות לא צריך סוכה אפי' בקבע עליהן.

ס. ממשנה כ"ו ע"ב ושם החומרא גם על המים, וכ"כ הרמב"ם בפ"ו מסוכה הלכה ו', והגם שבעל הצדה לדרך כתב שזו חומרא יתירה אין לנו אלא דברי הרמב"ם והשו"ע והמחמיר גם במים הרי זה משובח. וכ"ש דהמחמיר בפת או בפירות ויין גם דרך עראי שגם זה הוא משובח.

ע. ו. והיינו שאכל שיעור קביעת סעודה שהם ג' ביצים. והטור מביא בשם רבינו פרץ דעל בשר וגבינה צריך סוכה, ודעת האחרונים להחמיר כדבריו. כה"ח אות מ"א.

לו סוכה מיוחדת לכך פטור^ב, וטוב אם אפשר שתהיה לו סוכה מיוחדת לכך.

עין משפט מ.נ. או"ח סימן מד סעיף א

א. כל זמן שהתפילין בראשו או בזרועו אסור לישן בהם אפי' שינת עראי, אם הניח עליהם סודר ואין אשתו עמו יושן בהם שינת עראי^ז וכיצד הוא עושה מניח ראשו בין ברכיו^ק והוא יושב וישן. היו התפילין כרוכין בידו מותר לישון בהם אפי' שינת קבע, ואם אוחזם בידו ואינם כרוכים בידו אסור לישון אפי' עראי^ר.
הגה: ודוקא שאוחז אותם בלא נרתיק אבל בנרתיק מותר.

עין משפט ס. או"ח סימן מ סעיף ז

י. ישן בהם וראה קרי לא יאחוז בכתים, אלא יאחוז ברצועה ומסיר אותם. הגה: עד שיקנח הקרי מעליו ויטול ידיו (ב"י).

דף כו:

עין משפט א. או"ח סימן רלא סעיף א

א. אם א"א לו ללמוד בלי שינת צהרים ישן^ש ובלבד שלא יאריך בה,

פ. והט"ז בס"ק ט' כתב כיון שאינו יכול לשמח את אשתו שהיא פטורה מן הסוכה א"כ גם הוא פטור.
צ. ולא חשיב היסח הדעת אלא ביושב בשחוק וקלות ראש, טור וב"י, מ"א ס"ק ב', והאר"י ז"ל החמיר מאוד בהיסח הדעת אפי' בזמן התפלה וע"כ אין לישון בהם אפי' עראי, ושינת עראי אין לה שיעור ויש אומרים הילוך ק' אמה והוא חלק מס"ז משעה דהיינו פחות מדקה, וי"א חלק חמשים משעה, כה"ח אות ד'.
ק. וגם פריסת סודר, דשני הדברים צריך.
ר. גזירה שמא יפלו מידו, מ"א ס"ק ד'.
ש. וכשמעורר א"צ לומר אלהי נשמה דאין מקום לברכה זו ביום, ע"פ סודן של דברים. וועיין בכה"ח אות ט' מה הם ד' השורשים הטובים וד' השורשים הרעים שאדם צריך ליזהר מהם שהם יסוד כל המדות.

שאסור לישון ביום יותר משינת הסוס שזה שיתין נשמי, וגם בזה המעט לא תהיה כוונתו להנאת גופו אלא כדי להחזיק גופו לעבודת הבורא.

א. ב. כל מה שיהנה מהעולם הזה לא יכוון להנאתו אלא לעבודת הבורא, כדכתיב בכל דרכיך דעהו, ואפי' הרעב והצמא אם אכל ושתה להנאתו אין זה משובח, וכן יכוון לקיים מצות עונה כאדם הפורע חובו וכדי שיהיו לו בנים לעבודת בוראו, ועוסקים בתורה ומקיימי מצות. כללו של דבר חייב אדם לשים עיניו ולבו על דרכיו ולשקול כל מעשיו במאזני שכלו וכשרואה דבר שיבא לעבודת הבורא יעשהו ואם לאו לא יעשהו, ומי שנוהג כך הרי עובד את בוראו תמיד.

עין משפט ב. אר"ח סימן ד סעיף טז

מז. יז. דוד המלך ע"ה היה נזהר שלא לישון שיתין נשמיין כדי שלא יטעום טעם מיתה ת.

הגה: ודוקא ביום היה נזהר, כך משמע מגמ' בפ' הישן.

עין משפט ג. אר"ח סימן רלא סעיף א
עין לעיל עין משפט א

עין משפט ד. אר"ח סימן מ סעיף ו

ג. ה. שכח ושימש מיטתו בתפילין, ידיו מטונפות ואסור לנגוע בתפילין ולא ברצועות עד שיטול ידיו. ואם ישן בהם וראה קרי אוחז ברצועות ומסיר אותם.

ת. וּלְפִי דַעַת הַמְקוּבָּלִים טַעַם מִיִּתְהָ רַק כְּשֶׁאֲדָם יוֹשֵׁן בְּנִקּוּדַת חֲצוֹת אֲבָל הַיִּשָּׁן עַד לְפָנֵי חֲצוֹת, או אחר חצות אחר שאמר ברכות השחר ותיקון חצות אין בכך כלום, כה"ח אות נ"ז.

וְהַשִּׁינָה בִּימֵי חוֹל בְּלֵילָה רַעָה לְצַדִּיקִים וְטוֹבָה לְרַשָּׁעִים וּבִימֵי שַׁבַּת בְּלֵילָה וְגַם בְּיוֹם טוֹבָה לְצַדִּיקִים, וְכֵן הָיָה נוֹהֵג הָאֲר"י ז"ל לְיִשּׁוּן בְּיוֹם שַׁבַּת וְהוּא בְּכֹלל עוֹנֵג שַׁבַּת וְשֵׁם הָיָה נוֹהֵג לְיִשּׁוּן ב' או ג' שעות, כה"ח אות נ"ח.

עין משפט ה.ו.

או"ח סימן תרלט סעיף ב

ג. ג. אוכלים ושותים וישנים בסוכה כל שבעה ואין ישנים אפי' שינת עראי א' מחוץ לסוכה, אבל מותר לאכול אכילת עראי ב' חוץ לסוכה, ואכילת עראי היינו כביצה ג' מפת. וכן מותר לשתות מים ויין ולאכול פירות ד' חוץ לסוכה.

ומי שמחמיר ואינו שותה אפי' מים ה' מחוץ לסוכה הרי זה משובח.

ד. ב. תבשיל העשוי מחמשת מיני דגן אם קובע עליו ו' נחשב לקבע וצריך סוכה.

הגה: מה שנוהגים היום להקל בשינה משום צינה שיש צער לישון במקומות

א. בגמ' סוכה כ"ו ע"א אמר רבא אין קבע לשינה שפעמים שהוא מנמנם קצת ודי לו בכך והוי שינתו. ט"ז ס"ק ה'.

ויש אומרים ששינת עראי שיעורה מהלך מאה אמה, ופחות מזה לא הוי אפי' שינת עראי. מ"ב אות י"א.

מי שנאנס וישן מחוץ לסוכה מיד כשיתעורר ילך לסוכה. מ"ב שם.

ב. ואפי' ת"ח, ולא הוי כאינו מדקדק במצות, שגם בביתו מצוי שאדם אוכל עראי מחוץ לביתו. כ"כ הר"ן וריטב"א. וה"ה שמותר לטעום התבשיל אפי' כמה פעמים. מ"ב אות י"ב. ומ"מ אחר שקבע סעודתו אסור לו לאכול גם בעראי מחוץ לסוכה.

ג. וכל הגאונים כתבו שגם ביצה הוי בכלל ההיתר ולא כגירסת רש"י דרק בפחות מביצה מותר. ושיעור כביצה שכן דרך אדם לטעום מלא פיו דרך עראי ובית הבליעה מחזיק כביצה. לבוש.

ד. ופת הבאה בכסנין לדעת החולקים על הרמב"ם אפי' אכל יותר מכביצה הוי אכילת עראי עד שיקבע סעודתו עליהם, ולדעת הרמב"ם פת בכיסנין דינה כפת ואסור ביותר מכביצה מחוץ לסוכה, ולדעת החיד"א לא יברך לישב אלא על פת ממש ביותר מכביצה או אם קבע סעודתו על מזונות דהיינו שיעור ג' ביצים. כה"ח אות ל"ג.

ה. ואפי' קבע עליהם מותר, ומהר"ם מרוטנבורג היה מחמיר אפי' בפירות ו' שלא לאכלם מחוץ לסוכה והיינו לקבוע עצמו לאכילתם אבל בעראי אין מי שאוסר. כ"כ הרא"ש בפ"ב דסוכה.

ו. ולפי מהר"ם מרוטנבורג ה"ה בקבע עצמו על היין אסור מחוץ לסוכה, כ"כ הב"י לפי דבריו. ו' ולענין הלכה אין לנו אלא דברי מר"ן השו"ע והרמ"א דיין ופירות לא צריך סוכה אפי' בקבע עליהן.

ז. ממשנה כ"ו ע"ב ושם החומרא גם על המים, וכ"כ הרמב"ם בפ"ו מסוכה הלכה ו', והגם שבעל הצדה לדרך כתב שזו חומרא יתירה אין לנו אלא דברי הרמב"ם והשו"ע והמחמיר גם במים הרי זה משובח. וכ"ש דהמחמיר בפת או בפירות ויין גם דרך עראי שגם זה הוא משובח.

ח. ו' והיינו שאכל שיעור קביעת סעודה שהם ג' ביצים. והטור מביא בשם רבינו פרץ דעל בשר וגבינה צריך סוכה, ודעת האחרונים להחמיר כדבריו. כה"ח אות מ"א.

הקרים.

ועוד במקום שאין יכול לישון עם אשתו כדרך שהוא דר כל השנה ואין לו סוכה מיוחדת לכך פטור^ז, וטוב אם אפשר שתהיה לו סוכה מיוחדת לכך.

ז. והט"ז בס"ק ט' כתב כיון שאינו יכול לשמח את אשתו שהיא פטורה מן הסוכה א"כ גם הוא פטור.
אבל הגאון חולק עליו דאם אין לו סוכה מיוחדת עם אשתו שיהיה פטור, וכ"כ המ"א בס"ק ח'. ועיין במ"ב אות י"ח.